

Проект „ГРАЖДАНСКИ ДЕБАТ ЗА ПРОМЯНА“

Проектът се изпълнява от Сдружение „Болкан Асист“ с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009 - 2014 г.

**ПРЕДЛОЖЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ
ЗА ОПТИМИЗИРАНЕ НА ДЪРЖАВНОТО УПРАВЛЕНИЕ
И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО С ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО**

Обобщени резултати от социологическо проучване, шест регионални и един национален граждански панели, проведени с участието на граждани и НПО от цялата страна

Настоящите предложения и препоръки са резултат от продължителен обществен процес, иницииран от Сдружение „Болкан Асист“ и обхванал стотици граждани и неправителствени организации от всички райони на страната - участници в следните събития и дейности:

- Национално представително социологическо проучване, проведено в периода май – юни 2014 г. с реализирана извадка от 1032 души;
- Регионални граждански панели / дискусии, проведени в периода ноември – декември 2014 г. в градовете Стара Загора, Пловдив, Търговище, Велико Търново, Ловеч и София с повече от 300 участници (които избраха свои делегати за Национален панел);
- Национален граждански панел, проведен в София на 10.03.2015 г. с участието на 80 представители на Регионалните панели (които избраха Екип за преговори);
- Обсъждане / работна среща на Екипа за преговори (20 граждани и представители на НПО, избрани от Националния граждански панел), проведено на 27-28.03.2015 г.

Проведените срещи и дискусии потвърдиха основните изводи от социологическото изследване:

- Българските граждани са разочаровани не от демократичната система, а от начина на функциониране на представителната демокрация у нас;
- Близо 80% от гражданите не се чувстват представени както на местно, така и на национално и европейско ниво.

Това обуславя и искането за промяна, което се споделя както от респондентите на изследването, така и от участниците в гражданските панели.

Всички искат промяна в следните насоки:

- Повече демокрация и по-широко включване на гражданите в управлението на страната, ефективно прилагане на европейския принцип на партньорството и на форми за граждански контрол;
- Разширяване на правомощията и възможностите на демокрацията на участието и пряката демокрация;
- Усъвършенстване на механизмите на представителната демокрация с цел повече публичност, прозрачност, отчетност, отговорност и компетентност на институциите.

За постигане на желаната промяна предлагаме промени в законодателната / нормативна уредба в следните направления:

I. ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РАБОТАТА НА ЦЕНТРАЛНАТА И МЕСТНА ВЛАСТ:

1. Промени в Изборния кодекс, които да регламентират:

- Засилване на преференциалния вот на национално и местно ниво
- Нова система за преразпределение на мандатите, която да не допуска кандидат от един район да бъде преразпределен като представител на друг район
- Невъзможност / забрана за кандидатиране от повече от един избирателен район.

2. Промени в Закона за нормативните актове (ЗНА), които да регламентират:

- Въвеждане на задължителни единни стандарти за провеждане на обществени консултации и обсъждания на проекти на закони и нормативни актове
- По-дълги срокове за представяне на коментари и становища от гражданите – **минимум един месец**
- Задължителна обратна връзка (в кратък срок) от страна на институциите по отношение на всички изпратени становища и коментари и публикуване на информация и аргументи за приетите и отхвърлените предложения.

3. Промени в Правилника за дейността на Народното събрание, които да регламентират:

- Облекчаване на процедурите за присъствие и изразяване на становище от страна на граждани и НПО на заседания на парламентарните комисии
- По-ранно обявяване на дневния ред и съвременно публикуване на стенограмите / протоколите от заседанията на парламента и комисии и резултатите от гласуването депутатите в комисии и в пленарна зала.

4. Промени в Закона за местното самоуправление и местната администрация / Правилниците на общинските съвети, които да регламентират:

- Задължения на местните власти да информират и канят граждани и НПО за участие в заседания на общинските съвети и комисии към тях по важни местни въпроси
- Възможност за изразяване на становища (не само за присъствие) от страна на гражданите по време на заседания на общинските съвети и комисии
- Въвеждане на единен формат / структура за сайтовете на всички общини и общински съвети с добре систематизирана, разбираема и ясна за гражданите информация (включително с публикуване на всички приети решения, документи, програми и т.н.).

5. Промени в Закона за публичните финанси, които да регламентират:

- Гарантирано планиране на средства в общинските бюджети за прозрачно финансиране на местни граждански инициативи и проекти по важни за местната общност приоритети.

6. Промени в Закона за държавния служител, които да регламентират:

- Изграждане на умения и компетенции сред служителите от държавната администрация на всички нива за партньорство и взаимодействие с гражданите и НПО чрез включване на обучителни модули в програмите за задължително обучение на новопостъпили служители.

II. ЗА УПРАЖНЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВЕН ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ:

1. **Промени в Конституцията, които да регламентират** правото на гражданска (индивидуална) жалба до Конституционния съд.
2. **Промени в Закона за омбудсмана, които да регламентират:**
  - Абсолютно мнозинство при избора на националния омбудсман, така че да се преодолее зависимостта от конкретна политическа партия и да се търси по-висока степен на съгласие.
3. **Промени в Правилника за дейността на Народното събрание, които да регламентират:**
  - Публикуване на своевременна и пълна информация за дейността на всеки народен представител, включително **периодични публични отчети** за неговата работа.
4. **Промени в ЗМСМА, които да регламентират:**
  - Засилване на ролята и функциите на местния омбудсман и въвеждане на институцията „местен омбудсман” във всички общини
  - Засилване на личната отговорност, прозрачността и отчетността в работата на общинските съветници (начин на гласуване в комисиите и ОбС, направени предложения и изказвания, **срещи – отчети пред избирателите** и др.).

III. ЗА ПО-ЕФЕКТИВНО ФУНКЦИОНИРАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ / КОНСУЛТАТИВНИ / ГРАЖДАНСКИ СЪВЕТИ:

Промени в Закона за администрацията и в ЗМСМА, които да регламентират :

- Приемане на **обща нормативна уредба** за сформирането и функционирането на различните видове обществени съвети и за правомощията им – право на глас, на информация и обратна връзка и др.
- Максимална публичност, прозрачност и отчетност в работата на всички видове съвети на всички нива.
- Въвеждане на **единни стандарти** (задължителни принципи, процедури и критерии) за работата на обществените съвети, които да осигурят представителност, качество, експертиза и прозрачност на процеса.
- Утвърждаване на съветите като реални и задължителни структури за взаимодействие и консултиране на институциите с гражданите на централно, регионално и местно ниво (към Народното събрание, министерства, държавни агенции, областни администрации, местните власти и др.)
- Регламентиране на минимални средства от държавния / общинския бюджет, които да обезпечават нормалното функциониране на съветите и покриване на транспортните разходи на членовете за участие в заседания и работни срещи.
- Разширяване на участието / повишаване на броя на представителите на гражданското общество в съветите (минимум 50% от общия брой), като кандидатите се номинират от НПО и инициативни граждански групи;

IV. ЗА ПО-ЕФЕКТИВНО ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНСТРУМЕНТИТЕ НА ПРЯКАТА ДЕМОКРАЦИЯ В БЪЛГАРИЯ:

Промени в Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и в местното самоуправление, които да регламентират:

- Премахване или намаляване на изискването за кворум за участие в референдумите до 20% от гласоподавателите
- Намаляване на изискването за събиране на определен брой подписи за упражняване на гражданска инициатива за референдум – за национален референдум да се намалят до 100 хил. (за обвързващата инициатива) и 50 хил. (за необвързващата инициатива), а за местен референдум – до 1% от броя на гласоподавателите (в съответната община/ район / кметство) за обвързваща инициатива и до 0,5% - за необвързваща.
- Удължаване на срока за събиране на подписи в подкрепа на национален или местен референдум до 12 месеца, което обаче да не изключва по-ранно приключване на процеса и депозиране на подписите (при събрани достатъчен брой подписи).
- Невъзможност от страна на Народното събрание / Общинските съвети да преформулират или редактират въпроса на инициативния комитет (когато е осъществена гражданска инициатива за референдум чрез подписка).
- Облекчаване на изискванията за предоставяне на лични данни при участие в подписки за граждански инициативи и референдуми - да не се изисква ЕГН, а само рождена дата.
- Предоставяне на възможност за събиране на подписи онлайн (по аналогия с Европейката гражданска инициатива).
- Включване на нов раздел в Закона във връзка с информационната кампания с цел гарантиране на условия и предпоставки за широк обществен дебат, прозрачност и равнопоставеност на различните гледни точки.
- Въвеждане на възможност за реална **законодателна гражданска инициатива**.

V. ОБЩИ / ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ:

- 1) Да се проведе широк обществен дебат по въпроса за задължителното гласуване, който да завърши с Национален референдум (*но преди това да се промени Законът за прякото участие в държавната власт и в местното самоуправление*).
- 2) Да се постави на дневен ред въпросът за второто ниво на местното самоуправление и за пряк избор на органите на регионално ниво.
- 3) Да се създадат условия и предпоставки за ефективно провеждане на обществените обсъждания и консултации на местно и национално ниво и за засилване на гражданското въздействие върху процеса.
- 4) Да се въведат допълнителни инструменти за прозрачност, отчетност и по-добра връзка на институциите с гражданите.
- 5) Да се въведе възможност за гражданско образование за всички възрасти и нива – от началното училище до завършване на образованието, включително и за завършилите училище („продължаващо” гражданско образование / „учене през целия живот”).

Членове на Екипа за преговори и организации, подкрепящи предложенията:

Антоанета Божикова	Технически университет	София
Боян Коларов	Сдружение "Граждани в повече"	Добрич
Владимир Недев	социолог	Стара Загора
Вяра Мисчиян	Сдружение „Съюз на инвалидите“	Пловдив
Галина Петрова	Сдружение „Светлина и за нас“	Търговище
Григор Григоров	Център „Образование за демокрация“	Пловдив
Димитър Кирилов	гражданин	Бургас
Зара Клисурова	Българска асоциация на фермерите	Сопот
Здравко Сечков	Фондация за реформа в местното самоуправление	София
Ива Таралежкова	Сдружение „Форум Гражданско Участие“	София
Иван Райчев	Сдружение „Екопосоки 21“	Плевен
Ивайло Хлебаров	Институт за пряка демокрация	София
Илиян Пламенов	„Екофорум за устойчиво развитие“	София
Йордан Петров	Сдружение „Младежи, образование и общество“	Горна Оряховица
Калина Митева – Павлова	архитект	Варна
Саня Конакчиева	Сдружение „Настоящи и бъдещи майки“	София
Свилен Андреев	Сдружение „Знание“	Ловеч
Славей Христова	Сдружение „Болкан Асист“	София
Соня Христова	Общинска администрация	Ловеч
Стефан Чертоянов	Сдружение „Моята община“	Стара Загора
Юлиян Чолаков	Организация „СОПА“	Варна

За контакт